

Izveštaj o učešću delegacije koju je predvodio ministar ljudskih i manjinskih prava Fatmir Gjeka na odbrani Trećeg periodičnog izvještaja Crne Gore na 88.zasijedanju Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena CEDAW - 15. maj 2024. godine

Delegacije koju je predvodio ministar ljudskih i manjinskih prava Fatmir Gjeka prezentovala je Treći periodični izvještaj Crne Goreo sprovođenju Konvencije za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena na 88. zasijedanju Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena CEDAW - 15. maj 2024. godine.

Crna Gora, kao država u procesu evropskih integracija, prepoznaje važnost dosljedne primjene i poštovanja međunarodnih standarda ljudskih prava, uključujući i predmetnu Konvenciju.

Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, poznata i pod nazivom Ženska konvencija, usvojena je na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija 18. decembra 1979. godine, kao prvi sveobuhvatni međunarodno priznati dokument o pravima žena. Na snagu je stupila, kao međunarodni ugovor, 3. septembra 1981. godine, nakon što ju je ratifikovalo dvadeset zemalja.

Predmetna Konvencija sastavni je dio nacionalnog zakonodavstva (član 9 Ustava Crne Gore). Članom 17. Konvencije osnovan je Komitet za eliminaciju diskriminacije žena koji razmatra izvještaje zemalja učesnica, dok su obaveza podnošenja izvještaja i njihova periodičnost utvrđene članom 18 Konvencije. Naime, na osnovu člana 18 Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena, države potpisnice se obavezuju da dostavljaju Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija izvještaj o zakonodavnim, sudskim, administrativnim i drugim mjerama koje su usvojile kako bi sprovele odredbe ove Konvencije, kao i o pomacima koji su učinjeni, u roku od jedne godine nakon stupanja na snagu Konvencije, a poslije toga, najmanje svake četiri godine.

Članstvom Crne Gore u Ujedinjenim nacijama od 28. juna 2006. godine, otpočeo je proces definisanja liste sporazuma i konvencija kojima je Crna Gora pristupila po osnovu sukcesije. Instrument o pristupanju ovim konvencijama predat je 23. oktobra 2006. godine i obuhvata regulativu iz raznih oblasti, među kojim je i oblast rodne ravnopravnosti i zaštite žena od svih oblika diskriminacije. Na taj način je Crna Gora sukcesorskim postupkom pristupila i Konvenciji o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW).

Treći periodični izvještaj Crna Gora je bila u obavezi da dostavi CEDAW Komitetu u julu 2021. godine. Isti je usvojen je 23. septembra 2021. godine i proslijeđen CEDAW Komitetu.

Od strane Komiteta izrađena je i lista dodatnih pitanja koja je dostavljena Ministarstvu vanjskih poslova, odnosno Ministarstvu za ljudska i manjinska prava. Naime, svaka država koja je u obavezi podnošenja izvještaja prima listu dodatnih pitanja najmanje dva mjeseca prije termina određenog za razmatranje njenog izvještaja.

Lista se priprema na osnovu informacija koje su primljene od strane nevladinog sektora, na osnovu preporuka i komentara koje je Komitet usvojio u odnosu na prethodno podnijete nacionalne izvještaje date države, kao i na osnovu aktuelnog nacionalnog izvještaja.

Odgovori nadležnih organa na dodatna pitanja CEDAW Komiteta su objedinjeni od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava – Odjeljenja za rodnu ravnopravnost, i proslijeđeni putem Ministarstva vanjskih poslova CEDAW Komitetu, januara 2023. godine.

Nakon toga Crna Gora je obaviještena da će se odbrana Trećeg periodičnog izvještaja pred CEDAW komitetom održati u Ženevi, 15. maja 2024. godine.

U konstruktivnom dijalogu članovi/ice delegacije odgovarali su na pitanja koja su postavljali 12 članova/ica Komiteta u okviru dvije sesije. Delegacija je predstavila postignuti napredak i aktuelne izazove u periodu od 2017. do danas, u oblastima koje su u fokusu zaštite predmetne Konvencije. Ministar Gjeka istakao je punu posvjećenost Crne Gore implementaciji CEDAW Konvencije i istakao da je Crna Gora preuzela obavezu da poštuje, štiti i ostvaruje prava žena prema odredbama ove Konvencije i s tim u vezi, aktivno radi na njihovoj primjeni u nacionalnom kontekstu.

On je naglasio da je aktuelni saziv Vlade Crne Gore svjestan uticaja čestih političkih promjena na sposobnost za kontinuirani napredak u implementaciji preuzetih obaveza, ali da izražava punu spremnost da radi aktivnije na postizanju rodne ravnopravnosti u crnogoskom društvu.

Predočeno je da je Crna Gora postigla vidljive rezultate u borbi protiv nasilja nad ženama, na polju učešća žena u političkom i javnom životu, kao i u obezbjeđivanju pristupa obrazovanju, zdravstvenim uslugama i ekonomskim resursima. Međutim, ministar je naglasio i da su stereotipizacija žena, prisutnost rodno-zasnovanog nasilja, koje uključuje između ostalog i onlajn nasilje, kao i diskriminaciju u pojedinim oblastima društva, neki su od izazova

koji zahtijevaju punu pažnju i angažovanost svih relevantnih aktera po ovim pitanjima u zemlji.

Istaknuta je saradnja Vlade i nevladinih organizacija na unapređenju ljudskih prava, rodne ravnopravnosti i ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. U Crnoj Gori, ova saradnja je posebno istaknuta u kontekstu izvještaja iz sjenke za CEDAW Konvenciju, rekao je ministar i dodao da su ovi izvještaji ključni instrument u praćenju primjene CEDAW-a, pružajući detaljnu analizu stanja ženskih prava, identifikujući izazove i preporučujući mjere za unapređenje.

Pitanja članova/ica Komiteta bila su organizovana prema grupama članova Konvencije: 1. grupa- članovi 1-6 (definicija diskriminacije nad ženama, specifične mjere za unaprijeđenje položaja žena, eliminacija tradicionalnih stereotipa i rodno zasnovanog nasilja nad ženama kao i trafiking i eksploatacijaili prostitucija); 2. grupa- članovi 7-9 (učesće žena u političkom i javnom životu, jednaka prava na državljanstvo); 3. grupa-članovi 10-14(eliminacija diskriminacije nad ženama, naročito u ruralnim područjima, u obrazovanju, pri zapošljavanju, pristup zdravstvenim uslugama, uključujući onim vezanim za seksualno i reproduktivno(jednakost žena i muškaraca pred zakonom, jednaka prava u braku i porodičnim odnosima, minimalne godine za brak). Za pojedinačne grupe zaduženi su različiti članovi/ce Komiteta.

Pitanja su bila koncipirana na osnovu: Izvještaja i pisanih odgovora na Listu pitanja, ranjivih zaključnih razmatranja i informacija iz drugih izvora, poput Ujedinjenih nacija i drugih međuvladinih organizacija, nacionalnih institucija za ljudska prava i nevladinih organizacija.

Podržani su dosadašnji naponi za postizanje napretka, uz ocjenu da će Zaključni stavovi i ocjene Komiteta biti jasan pokazatelj budućeg angažovanja Vlade i svih drugih činilaca u državi.

Izvještaje "iz sjenke", pored Institucije Ombudsmana i Sistema UN u zemlji, dostavile su i nevladine organizacije: Centar za ženska prava, Inicijativa mladih s invaliditetom Boke, Asocijacija Spektra i Centar za romske inicijative.

Sastav delegacije Vlade Crne Gore činili su:

1. Fatmir Gjeka, ministar ljudskih i manjinskih prava, šef delegacije;
2. Slavica Milačić, ambasadorka–stalna predstavnica Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama i drugim međunarodnim organizacijama u Ženevi;

3. Astrit Hoxha, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, član;
4. Irena Rakočević, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, članica;
5. Biljana Pejović, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, članica;
6. Irena Varagić, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, članica;
7. Sanja Žugić, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, članica;
8. Jovana Radifković, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, članica;
9. Marko Ćipović, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, član;
10. Snežana Vujović, Ministarstvo unutrašnjih poslova, članica;
11. Tijana Šuković, Ministarstvo unutrašnjih poslova, članica;
12. Mirjana Vlahović Andrijašević, Ministarstvo zdravlja, članica;
13. Jelena Dragičević, Ministarstvo pravde, članica;
14. Marija Đurašković, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, članica;
15. Dragana Nedić, Ministarstvo finansija, članica;
16. Bojana Bandović, Vrhovni sud Crne Gore, članica;
17. Dragana Maljević, Vrhovno državno tužilaštvo, članica;
18. Sonja Vojinović, Uprava za ljudske resurse, članica;
19. Ana Tanasijević, Investiciono-razvojni fond, članica;
20. Srđan Orlandić, prvi sekretar u Stalnoj misiji Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama i drugim međunarodnim organizacijama u Ženevi;
21. Milica Kadić – Aković, prevoditeljka;
22. Jelena Pralas, prevoditeljka.

Iako je Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, Članom 3, propisano da su svi dužni da dosljedno sprovedu principe rodne ravnopravnosti i integrišu rodne perspektive u svoje politike i prakse i o tome izvještavaju, u sastavu delegacije nije bilo predstavnika/ice Ministarstva ekonomskog razvoja, Ministarstva javne uprave, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Generalnog sekretarijata-Kancelarije za održivi razvoj što se osjetilo prilikom davanja odgovora na pitanja iz nadležnosti navedenih resora.

Ministar Gjeka sastao se sa Marianom Miko, izvjestiteljkom CEDAW Komiteta koja će pripremiti izveštaj za Crnu Goru nakon prezentacije III periodičnog izvještaja o sprovođenju Konvencije.

Miko je pozdravila učešće delegacije na visokom nivou ističući da je samim tim što je Crna Gora odredila za šefa delegacije ministra ukazala na važnost kojom pristupa sprovođenju Konvencije i pitanju rodne ravnopravnosti.

Ona je naglasila važnost sprovođenja ove Konvencije u cilju postizanja rodne ravnopravnosti i izjavila da je to pitabnje jako složeno i zahtjevno za sve zemlje. Radni tim od dvanaest članova/inica Komiteta osmislio je pitanja koja se odnose na 16 članova Konvencije i pokrivaju brojne oblasti djelovanja.

Ministar Gjeka zahvalio je izvjestiteljki Miko na konstruktivnoj saradnji i dijalogu i iznio očekivanja da će Crna Gora dobiti značajan broj preporuka nakon završenih sesija u cilju bolje implementacije Konvencije i doprinosa radu na postizanju pune rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori.

Minister se susreo i sa šeficom Globalne diplomatske kampanje „Every Women Treaty“ Patricijom Elias. U kontekstu posvjećenosti borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama, razmatrana je mogućnost pridruživanja Crne Gore inicijativi za donošenje novog Opcionog protokola uz CEDAW konvenciju, u čijem je fokusu ovo pitanje.

Gospođa Elias je upoznala ministra Gjeku sa aktivnostima koje sprovodi ova međunarodna organizacija, te da ista okuplja preko 3.000 aktivista/kinja za prava žena u 147 zemalja. Njihova misija je osnaživanje lokalnih aktivista/inja i lidera država u borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama, te stvaranje novog Opcionog protokola uz CEDAW specifičnog za tu svrhu.

Analiza trenutnog globalnog pravnog okvira pokazuje potrebu za novim Protokolom, a naponi za rješavanje problema traju još od 1989. godine, kada je CEDAW Komitet usvojio Opštu preporuku 12 o nasilju nad ženama i djevojčicama. Iako su neki regionalni sporazumi ostvarili napredak, gotovo 75% žena i djevojčica širom svijeta i dalje je bez adekvatne zaštite, Globalna statistika pokazuje da svaka treća žena doživljava nasilje od strane intimnog partnera ili seksualno nasilje, a tehnološki napredak otvara nove oblike digitalnog nasilja. pandemije, klimatskih promjena i konflikata što dodatno povećava izazove u borbi protiv nasilja nad ženama, objasnila je gospođa Elias.

U cilju rješavanja ovog globalnog problema, ali i istim problemom sa kojim se suočava i naša zemlja, Crna Gora podržava donošenje novog Opcionog protokola uz CEDAW. Ovaj Protokol bi omogućio državama da implementiraju dokazano efikasne strategije za smanjenje nasilja nad ženama i djevojčicama, te bi pratio napredak kroz standardizovana instrumenta i mehanizme zaštite, istakao je ministar Gjeka.

Na sastanku je naglašeno da Crna Gora vjeruje da novi Opcioni protokol uz CEDAW može doprinijeti smanjenju stope nasilja nad ženama i djevojčicama širom svijeta i stvaranju sigurnijeg svijeta za sve žene i djevojčice. Ova inicijativa je korak ka ostvarenju pravednijeg svijeta za žene i djevojčice bez nasilja i diskriminacije, te da se očekuje da će Crna Gora podržati predmetnu inicijativu.

Ministar Gjeka i v. d. direktorice Direktorata za zaštitu i jednakost lica sa invaliditetom Irena Rakočević sastali su se sa sekretarom Komiteta za prava osoba sa invaliditetom – CRPD Horhe Arajom i iskazali čvrstu posvećenost Crne Gore punom sprovođenju Konvencije za prava osoba sa invaliditetom i dosljednoj primjeni preuzetih međunarodnih standarda ljudskih prava lica sa invaliditetom. Ministar je informisao sekretara Araju o ostvarenim institucionalnim iskoracima u pravcu daljeg unapređenja promocije i zaštite prava sa invaliditetom. Ministar je istakao da je u februaru ove godine ponovo uspostavljen Direktorat za zaštitu i jednakost lica sa invaliditetom, čime su stvoreni uslovi da se, na nacionalnom nivou, uspostavi mehanizam i za koordinaciju dobijenih preporuka i zaključnih zapažanja Komiteta iz 2017. godine.

Rakočević je istakla spremnost Crne Gore za uspostavljanje ekspertske saradnje i kontinuiranog dijaloga sa Komitetom za prava osoba sa invaliditetom u cilju pune implementacije Konvencije.

Gospodin Araja je izrazio zadovoljstvo zbog upriličenog sastanka i pozdravio posvećenost Crne Gore sprovođenju Konvencije za prava osoba sa invaliditetom i saradnji sa CRPD. Istakao je značaj komunikacije između Crne Gore i Komiteta i podsjetio na mehanizme saradnje sa Komitetom.

Sagovornici su naglasili važnost kontinuiranog dijaloga i korišćenja savjetodavnog mehanizma, pri čemu je dogovorena dalja dinamika saradnje.